

משפחות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

וירא: ללכת? בשביל מה?

היית בן. אדם מקבל ניסיון משום שה' רואה שיש לו סיכוי לעמוד בו ולצמוח ממנו.

למעשה, ההליכה מתחילה כבר מילדותו של אברהם. לפי המדרש, בגיל שלוש בערך התחיל אברהם ללכת. הוא עוד לא יצא מבית אביו, אבל הוא כבר התחיל לטייל במחשבה שלו בעולם הרעיון: מה קורה פה בעולם, איך הוא נברא, איך הדברים פועלים. הוא חקר ושאל עד שנודע לו בבירור שיש בורא לעולם. כך הוא התחיל, ומכאן הוא רק ממשיך ללכת: הוא עומד על עקרונותיו ושובר את פסלי אביו, רוצים להשליך אותו לכבשן האש בגלל האמונה שגילה, הוא ניצל בנס וממשיך להתקדם. כל עשרת הניסיונות שעבר נועדו לקדם אותו, צעד אחר צעד.

ומגיעה הפרשה שלנו, ובה אנחנו רואים התקדמות מסוג אחר לגמרי...

שוב לך. מה פתאום?!

בפרשתנו ה' מצווה על אברהם: "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, ולך לך אל ארץ המוריה, והעלהו שם לעולה". שימו לב: גם כאן ה' אומר "לך לך". שוב הליכה, שוב התקדמות. הפעם, הוא גם מגלה לו לאן – אל ארץ המוריה. אבל הוא מבקש ממנו דבר שקשה מאוד לקבל על הדעת: קח את בנך, לך והעלה אותו לעולה.

זה פשוט לא יאומן. שנים רבות קודם לכן הבטיח ה' לאברהם שיהיה לו בן, ומן הבן הזה יצמח זרע רב שלא ייספר מרוב. ה' אף אמר במפורש שזה יקרה דווקא דרך יצחק: "כי ביצחק יקרא לך זרע". והנה, יצחק עדיין לא נשא אישה ולא הקים משפחה, והבורא מפתיע ואומר לאברהם: לך, והעלה אותו לעולה. מה קורה כאן?

דווקא הניסיון הזה, ההליכה הזאת, מגלה לנו מה הייתה המטרה של כל ההליכות של אברהם. להתקדם ולהשתפר – כל אחד יכול. לאברהם הייתה בהתקדמות שלו מטרה מיוחדת, והיא קשורה דווקא ליצחק. כדי להבין אותה, נצטרך לחזור לרגע לאברהם הצעיר.

השבוע נקרא את פרשת וירא, בה נמשיך ללמוד על אברהם אבינו. בשבוע שעבר אברהם קיבל את הציווי "לך לך" ויצא לשליחות לא נודעת, והשבוע הוא יעמוד בניסיון הגדול והקשה ביותר של חייו, עקדת יצחק. במאמר השבוע ננסה להבין מה באמת עשה אברהם כל חייו, לאן הוא הלך כל הזמן הזה, ואפילו נגלה מה מסתתר מאחורי הציווי המפליא לשחוט את בנו...

לך, ואני אראה לך

כולנו מכירים את אברהם אבינו. איש החסד, אבי המאמינים, מי שיושב בפתח אוהלו ביום חם ורק ממתין לאורחים. יתכן שנדמה לנו שאנחנו יודעים מי הוא ומה עשה בחייו, אבל כשמתבוננים בדרכו מקרוב, מתגלה בה עומק שעדיין לא קלטנו.

נחזור לרגע לפרשה הקודמת. ה' פונה אל אברהם ואומר לו: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". ההליכה הזאת מלווה את אברהם לאורך כל חייו, ובה הוא רואה את שליחותו. כך אומר לו ה' בהמשך: "התהלך לפני והיה תמים". אברהם הוא אדם שהולך. זה התפקיד שלו.

אבל מה זה בעצם ללכת? חשבתם פעם על כך? באופן פשוט, ללכת פירושו להתקדם. אבל לאן מתקדמים? בפרשת לך לך ה' אינו מגלה לאברהם את היעד. "אל הארץ אשר אראך" – לך, פשוט לך, ואני כבר אראה לך לאן. אברהם הולך אל ארץ לא נודעת.

בדרך כלל, כשאדם יוצא מן הבית, הוא יודע לאן הוא הולך. לעבודה, לחנות, לבית הכנסת. הוא בודק את הדרך מראש, מחשב כמה זמן ייקח לו, ורק אז יוצא אליה. אצל אברהם הסדר הפוך: קודם הוא יוצא, ורק אחר כך מתברר לו לאן. היעד מתגלה תוך כדי הליכה.

עשרה ניסיונות

האמת היא, שההליכה של אברהם התחילה הרבה לפני לך לך. חז"ל אומרים שעשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו. כל ניסיון הוא הזדמנות להתקדם, להגיע למקום שעוד לא

מן השמאל אל הימין

אנחנו מכירים את אברהם כאיש החסד. אבל במדרשים רואים שהוא התחיל את דרכו כאיש האמת. מגיל שלוש הוא חקר, ומאוד מאוד היה אכפת לו מהי האמת. הוא עמל עליה, נאבק עליה, והיה מוכן למות למענה.

לאט לאט אברהם נגמל ממידת האמת התוקפנית ונעשה יותר ויותר איש חסד. הוא מארח אורחים, גר בסמוך לסדום ומתפלל על אנשיה, אף שהם חוטאים ורעים מאוד בעיני ה'. הוא אוהב את כולם, אדם נעים ומקרב. אפשר לומר שהוא מוותר מעט על מידת האמת, ובוחר להתקדם עוד ועוד.

מי שחי את האמת בכל כוחו, קשה לו לפעמים לסבול את מי שטועה. הוא רואה את הטעות ורוצה לתקן אותה מיד. איש החסד מביט באותו אדם עצמו ומחפש קודם כל את הטוב שבו. הוא מוכן להכיל, לחכות, ולתת עוד הזדמנות. אברהם עובר, לאט לאט, מן הדרך הראשונה אל השנייה.

בשפת החסידות, מידת האמת מחוברת וקשורה לגבורה, לחלק השמאלי של מפת הנפש (למעמקים: אמת נמצאת במידת היסוד, הנוטה לשמאל). מידת האמת היא מידה מדויקת מאוד, המודדת כל דבר בדיוק במידתו. לעומת האמת, מידת החסד נמצאת בימין, והיא מידה אוהבת וסובלנית, פתוחה לכל. אברהם עוזב את השמאל והולך ימינה. התורה מתארת זאת גם במסעותיו: "וילך אברהם הלך ונסוע הנגבה" – הוא הולך דרומה. כשהתורה מתארת כיוונים, היא עושה זאת כמי שעומד ופניו למזרח, ולכן הדרום הוא הימין. זו ההתקדמות של אברהם: כל הזמן ימינה.

אבל ללכת ימינה בלי סוף אינו מביא לחידוש גדול. הכול נשאר באותו סגנון, עוד ועוד חסד באותו כיוון. בעקדת יצחק, אברהם עושה משהו שלא עשה מעולם.

יצחק על המזבח

בעקדה אברהם ממשיך ללכת ימינה, אל הימין הקיצוני ביותר. הוא הולך עד הסוף עם האמונה (הדומה לימינה) ועובד על עצמו יותר מתמיד, בלי שום קשר למה שנראה נכון לפי השכל הבריאי, לפי מידת האמת הטבעית שלו. ולכן הוא מגיע? לשחוט את בנו היחיד.

כאן כבר אין שום חשבון. השכל אומר שזה לא ייתכן, ההבטחה אומרת שזה לא ייתכן, והלב של אבא בוודאי

אומר שזה לא ייתכן. ובכל זאת, התורה מספרת שאברהם השכים בבוקר, חבש את חמורו ויצא לדרך.

בשונה מאברהם, פנימיותו של יצחק קשורה למידת הגבורה – לשמאל. נשים לב מה קורה כאן: דווקא כשאברהם מתרחק הכי הרבה מן האמת שלו, והולך הכי רחוק עם האמונה והפתיחות כלפי ה', דווקא שם הוא מוצא את יצחק. את הגבורה. את השמאל. איך ייתכן דבר כזה?

הסוד הוא כזה: המטרה של אברהם היא לחבר את השמאל אל הימין. ללכת אל החסד זה נחמד, אך את זה כל אחד יכול. אברהם עושה כאן משהו עמוק הרבה יותר. הוא סוחב איתו את המקום שלו, את האמת שלו, ומביא אותה אל החסד. כשהוא לוקח את יצחק אל הר המוריה, הוא בעצם אומר: אני לוקח איתי את המקום שלי, את האמת, את יצחק – והולך איתו אל החסד. החסד הוא הדרך, ובסוף הדרך מתגלה המקום הטבעי שלי אותו סחבתי איתי במשך כל הדרך.

ובמקום הזה, בעקדה, באמת מתחברים הימין והשמאל, החסד והגבורה. ויותר מזה: הגבורה נמצאת שם גבוה יותר, אפילו למעלה מהחסד. אברהם מעלה את יצחק על המזבח, ועומד תחתיו.

להביא איתנו את השמאל

אז מה זה ללכת? מפרשת וירא אנחנו לומדים שההליכה האמיתית של אברהם היא הליכה שלוקחת איתה את נקודת המוצא. אנחנו הולכים ימינה, ומביאים איתנו את השמאל. זו המטרה העמוקה של אברהם: להראות איך באמת הכול משתלב יחד.

לפעמים נדמה לנו שכדי להשתנות ולהיות טובים יותר, צריך להשאיר מאחור את הטוב שהיה בנו קודם. אברהם מלמד אותנו שצריך לקחת הכול איתנו. גם התכונות שנראות לנו תוקפניות או לא מתאימות מבקשות להצטרף להליכה ולמצוא בה את מקומן.

כל אחד מאיתנו הולך בדרכו, ובכל אחד יש צד של אמת וצד של חסד. כאשר אני מתקדם אל האהבה, אל הפתיחות ואל האמונה, אנסה לשים לב מה אני לוקח איתי. גם האמת שלי, גם הגבורה שלי, יכולות לעלות איתי עד הר המוריה – ושם, הימין והשמאל נפגשים...

[מעובד על פי ספר 'הממד הפנימי' לפרשת וירא]

מפי גדולי החסידות

אומר רבי יעקב יוסף מפולנאה:

והפחד. בעקידה נכללו שתי המידות זו בזו: מידתו של יצחק נכללה באברהם, ונעשתה בו יראה בשיתוף אהבה. על כך נאמר לו שם: "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה".

אברהם אבינו מעלתו הייתה במידת האהבה, כמו שנאמר "זרע אברהם אוהבי", ויצחק מעלתו הייתה במידת היראה

[מעובד על פי דברי רבי יעקב יוסף מפולנאה]

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד. אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org